

Koster Ik geloof in de almachtige Pan, Meester op aarde als in de hemel. Opgestaan onder de doden om ons te zeggen...
Abt Houdt u koest gij! Verrader.
Meester Laat hem spreken. Ik wil weten...
Abt We zijn hier niet bijeen om naar het sermoen van de duivel te luisteren. Ge ziet welk effect het op de koster heeft gehad. Hij wist heel goed wat hij deed door dit dorp te verkiezen boven de grote stad. Valse goden hebben altijd geteld op de simplen van geest, vrouwen en kinderen, om hun koninkrijk op aarde te stichten. Hij weet waarom hij de koster en de houder van onze bok gekozen heeft als zijn apostels.
Koster Hij heeft met uw wijsheid niets van doen. Wij hebben geen Latijn geleerd, het is waar. Maar het is juist daarom dat hij ons verkoos, onze God. En daarom koos hij als huis, deze stal en als vrouw het meiske dat paste op de geiten. Maar morgen zal hij tempels hebben, en uw koninkrijk zal vallen. En hij heeft er nog bijgezegd...
Abt Een zottekesspel!
Meester Laat ons eens zien. Wat predikte hij verder uw Goede god?
Koster Dat het gedaan is met kerken en pastoors.
Pastoor Maar dat kan toch niet! Heeft hij dat echt gezegd?
Koster Echt. Geen kerken meer. Mijn kerk is dit gezegende bos, deze open plek als een altaar, de bomen als zuilen, het oneindige azuur haar gewelf. De vogels zingen mijn missen. De bloemen... wierook.
Pastoor Monsterlijk! Mijn kind, bedenkt goed: zonder kerken, wat moet er van ons worden? En van onze religie?
Koster Mijn tempel, is heel de natuur, heel de zee, heel de aarde, heel de hemel, heel... alles.
Abt Wat een leer! Geen mens vindt er zich in terug.
Pastoor Jozef! Ge gaat te ver.
Abt Zwart schaap! Dat zich laat leiden door het gouden kalf. Het is zonde met hem te twisten. Hij gaf zich aan de duivel.
Pastoor Moeten we hem dan niet uitdrijven.
Abt Is het alles?
Koster Hij zei ook dat hij geen oorlog bracht maar vrede; dat we allen broers en zusters waren en dat we elkander moesten liefhebben. En toen hebben we mekaar vastgepakt en gekust.
Abt Oh! Oh! Oh!
Koster Hij zei ook dingen die niet in het evangelie staan.
Abt Dat zal wel.
Koster Dat de goden dood zijn. Of beter: dat we zelf goden zijn. En we begonnen te dansen en te zingen van contentement.
Abt Ziedaar de demagogie. Ge doet het grauw geloven dat ze god zijn, en ze geloven het direct.
Koster Ik weet niet meer precies hoe hij het allemaal zei, maar het was zo schoon. De tranen stonden in onze ogen. Hij preekte dat de liefde gezegend was en puur. En hij kuste zijn vrouw. Vóór ons allemaal.
Koster Hij heeft ons gezegd dat we ons niet hoefden te schamen voor onze lichamen. Er is geen slecht in de natuur. En hij toonde ons Paniskas buik, die was als de zon zo dik en hij zei: Gezegd is haar buik. En wij allemaal: En de vrucht. En de vrucht!
Abt Meneer pastoor, moeten we blijven luisteren?
Pastoor Legt u fatsoenlijk uit, Jozef, of ik pak uw woord af.
Meester Elke verklaring hebben we nodig. Pans woorden zijn van kapitaal belang om een oordeel te vellen over zijn leer en de gevolgen.
Koster Hij heeft ook gezegd dat we de beesten graag moesten zien en respecteren als onze mindere broeders. En de planten ook, heel de natuur kom. Alles wat leeft. Omdat alles... Hij is... Pan.
Een nieuw rijk ontstaat op deze aarde, het rijk van Pan.
De antieken kenden hem al, aanbaden hem, maar hun ondeugden en wreedheden joegen hem op de vlucht. Dolend over woestijnen en zeeën, voor vele, vele jaren. Maar nu is hij

teruggekeerd. En daarom is het feestdag, heeft hij gezegd, voor heel het omliggende.
Ik ben teruggekomen op deze lentenacht omdat ik mij welgekomen zou kunnen voelen, om ulie te verschijnen tussen de bloemen en het fruit. Maar ik kom hier onder ulie geen mirakels doen, ik ben de zoon van moeder natuur. En haar wetten zijn de mijne. Ik kom ulie het plezier van leven teruggeven, de joligheid, de gezonde en pure liefde, de duisternis wegnemen, ulie redden van de dood en de hel, die zwaar heeft gewogen op ulie. Ik ben de jonkheid en de antieke wijsheid. Ik zal ulie nieuwe liedjes leren, of beter liedjes van vroeger die ulie vaders nog kenden, maar die ulie al lang vergeten zijn. Ik zal ze ulie opnieuw leren, 's avonds in het maanlicht, na de werkuren.
Want ik heb mijn fluit meegebracht. En ulie zonen en dochters zal ik doen dansen op de klanken van mijn fluit. Ik zie ulie graag, heeft hij dan geroepen. En ik heb ulie gekozen omdat ge simpele harten zijn en puur en omdat bij ulie het hart van de antieken niet het minst veranderd is. En we zijn door onze knieën gegaan. En hij hief zijn armen omhoog en de lach kwam op onze gezichten, we waren zijn kinderen.
Ik wierp me aan zijn voeten en heb geroepen "Mijn God, mijn God. Ik zal uw woord verkondigen, u dienen en volgen." En ook de rest volgde. Ze zijn allemaal bekeerd. Hij is God, zeker! Ik ben zijn getuige, want hij is zo schoon gelijk de goede God van het paradijs.
Petrus en Anna Glorie halleluia.
Koster En glorie zijn zij die hij zijn vader en moeder noemde.
Abt Welk een afschuwelijke redevoering. De strijd die we moeten strijden, is nog niet gewonnen, en het zal nauwelijks kunnen. Maar de Heer is met ons.
Koster Hij is tegen ulie.
Abt Wij aanvaarden zijn uitdaging.
Meester Niet minder dan de burgemeester ben ik van mening geen open gevecht te beginnen met Pan. De woorden die deze man hier kwam te zeggen, leren ons dat we hier met een handige en gevaarlijke tegenstander te doen hebben. In zijn theorie steekt er iets subversiefs, zelfs anarchistisch. Iets wat ik verre van kan goedkeuren en waartegen de gemeenschap het recht heeft zich te verdedigen. Hij hanteert op de koop toe een afstotelijk cynisme. Maar hier moeten we het over eens zijn, er zit ook een deel waarheid in deze redevoering.
Abt Een deel waarheid! Alles is godslastering, ketterij. Onbeschaamde leugens. Een onheilighende parodie?
Meester Het is geen parodie. Laat ons niet onverdragelijk worden. Er is daar een zekere onbekrompenheid van gedachten.
(burgemeester op)
Burgemeester Mijne heren. Ik heb met het volk gesproken. Ze... verspreiden zich langzamerhand. Er is geen kwaaije wil onder hen. Ze zijn enkel dronken, gepakt door een onverklaarbare dronkenschap. We moeten ze met zachtheid behandelen, zonder deze zouden er maleuren gebeuren. Mijn vrouw brengt de meest aangetasten naar huis. Het is een ontzettend schandaal. Maar ik sta in voor de orde, en aldus heb ik me dan ook met Pan in verbinding gesteld en hem beleefd gevraagd binnen te treden.
Pastoor Hoe?
Burgemeester In de boskes. In de boskes zou intreden. Of hij dat zou willen doen.
Niet in het klooster natuurlijk, meneer pastoor, als het dat is waar ge bang voor waart. Dat zou veel te eisend, te veel... te eisend zijn geweest. Hij is geen God...
Abt Hij is een duivel.
Burgemeester ...zonder opvoeding. Ik leen me niet tot fanatieke handelswijzen. We moeten schipperen. Zoniet zijn we verloren.
Abt Schipperen met de duivel!
Burgemeester Nog één keer, of het nu God is of de duivel, dat heeft weinig belang. Alleen bij deze voorwaarden kan ik verantwoordelijk zijn voor de orde. Zoniet doe ik afstand van mijn

functies. Daarbij ik herhaal het, hij heeft een goede indruk op mij gemaakt, en zijn vrouw ook. Het is een zacht mens.
Abt Ja! Dat komt zeker door de uitgenomen ongepastheid van haar kleding.
Burgemeester Dat is een detail. Zoek niet naar het kleine vliegje in het oog van een ander, maar naar de... hè... in uw eigen oog.
Ze hebben ons volk tot kalme gemaand en verzocht naar huis terug te keren. De meesten hebben hun kleren al terug aan.
Pastoor En zij?
Burgemeester Hebben zich in de boskes teruggetrokken. Zolang het schandaal zich niet in het publiek voltrekt, is het mijn zaak niet.
Abt De moderne politiek.
Burgemeester Alle goden zijn gelijk voor de wet. Ik kant me tegen elke vervolging. Die tijd is voorbij. We leven in een eeuw van tolerantie voor elk, zelfs voor de goden.
Meester Meneer Maurice heeft gelijk. Hoe beklagenswaardig het ook moge zijn, we moeten zuchten voor de feiten. Ik stel een modus vivendi voor. Het is het enige redelijke dat ons nog te doen staat. We kunnen hem een concordaat voorstellen.
Burgemeester Dat is het. Laten we hem een concordaat voorstellen. We moeten daarvoor de juiste termen opzoeken, meester.
Abt De kerk kan niet schipperen.
Pastoor Er zijn omstandigheden... Maar laten we toch liever een pact sluiten.
Burgemeester Meneer pastoor heeft gelijk.
Koster Zonder twijfel.
Meester Vanzelfsprekend, de onverdraagzaamheid...
Pastoor Ja, ge moet kunnen plooiën, meester.
Burgemeester Laten we het nu vlug opstellen. We mogen geen tijd verliezen. Ik wil er in ieder geval al op drukken dat de stand van het koppel duidelijk gevestigd en in orde gebracht moet worden volgens de burgerlijke wetten. Als zij weigeren te trouwen voor meneer pastoor, wat te vreezen valt, dan moeten ze getrouwd worden in het gemeentehuis, voor mij dus. En dit in de aanwezigheid van vier getuigen.
Meester Dat is zeker dat.
Burgemeester Meester, wilt gij akte nemen van het eerste punt. Als morgen de secretaris nuchter is, zal hij het wel in het net overschrijven.
Dus: als er uit dit huwelijk kinderen geboren worden...
Pastoor Hoop ik dat het natuurlijke kinderen zullen zijn.
Burgemeester Meneer pastoor, is het mij toegestaan? Als twee echtgenoten alleen voor de gemeente getrouwd zijn, hoeven hun kinderen...
Pastoor Dan zijn de kinderen daarom niet natuurlijk.
Burgemeester Maar, meneer pastoor.
Pastoor Ik wil zeggen, volgens de wetten van de natuur. Zonder horenkens, zonder bokkepoten.
Burgemeester Ah ja, natuurlijk!
Meester Dat is zeker dat.
Burgemeester Ja, wat het koppel zelf betreft, kunnen we natuurlijk ook hun kostuum, als u mij toelaat het zo te zeggen, niet tolereren. Hoe ze sinds vannacht rondlopen...
Abt Onverdraaglijk!
Pastoor Het betaamt dat zij fatsoenlijk gekleed gaan. Redelijk en menselijk, zoals iedereen. En past op hé, een wit laken is geen kostuum.
Garde Geen horenkens en geen beestvel.
Burgemeester Ja, ja.
Pastoor Het best zou zijn dat hij een lang kleed droeg en een kap om alles te verstoppelen.
Burgemeester Volkomen juist! Meester, noteert: Pan zal, ten allen tijde, een kostuum dragen, dat gelijkt op dat van meneer pastoor... Maar misschien iets langer. En een kap over zijn hoofd.
Pastoor Zet er ook bij, iets dat past bij zijn ouderdom. Dat hij er niet uitziet als een jonge schobbejak. Hij heeft hiervan al genoeg misbruik gemaakt. Met zijn seksuele spelletjes...
Burgemeester Goed! Maar welke ouderdom mag hij dan wel hebben? Petrus, kent gij den ouderdom van uw schoonzoon?
Anna Hij heeft er geen burgemeester.